

A Hydrostab-eljárás műszaki értékelése

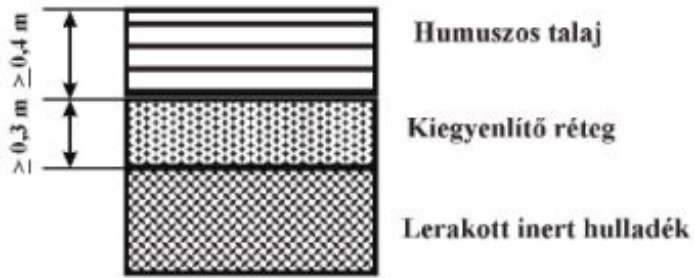
Dr Szabó Imre

GEOSZABO Mérnöki Iroda Bt. MISKOLC

**XVII. Országos Környezetvédelmi Konferencia és Szakkiállítás
SIÓFOK, 2003.szeptember 23-25**

INERTHULLADÉK LERAKÓ

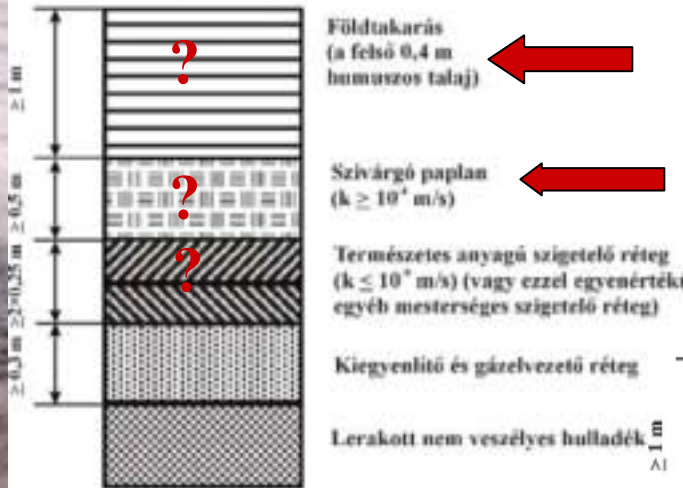

INERTHULLADÉK LERAKÓ

A hulladéklerakók felső (lezáró) szigetelésének hazai szabályozása

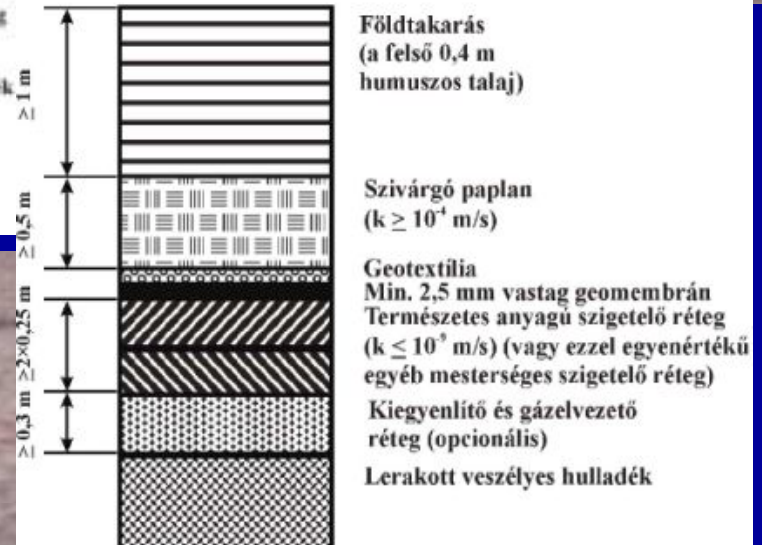
(22/2001.(X.10.) KÖM rendelet, 1-3. sz. függelék)

NEM VESZÉLYES HULLADÉK LERAKÓ

NEM VESZÉLYES HULLADÉK LERAKÓ

VESZÉLYES HULLADÉK LERAKÓ

A zárószigetelések felépítési alternatívái a kísérlet során

Feld 1	Feld 2	Feld 3	Feld 4	Feld 5	Feld 6	Feld 7	Feld 1	Feld 3	Feld 4	Feld 5	Feld 6
Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte				Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte			
60 cm Reku-schicht		20 cm Reku-schicht				100 cm Reku-schicht	60 cm Reku-schicht	20 cm Reku-schicht			
	100 cm Reku-schicht	50 cm schwach- bis mittelbind. Material				30 cm Kies 16/32 gewaschen Rundkorn		50 cm schwach- bis mittelbind. Material			
50 cm mineralische Dichtungsschicht			Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte	50 cm TASI-gerechte mineralische Dichtungsschicht	50 cm mineralische Dichtungsschicht		Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte	Erosions-schutzmatte
	kombinierte Gitterdränmatte auf KDB	30 cm Kiessand 0/32 schwachbind. dränfähig	20 cm Reku-schicht	50 cm Reku-schicht	50 cm Reku-schicht			30 cm Kiessand 0/32 schwachbind. dränfähig	50 cm Reku-schicht	50 cm Reku-schicht	50 cm Reku-schicht
		Bentonitmatte mit 4.000 g/m ² Einwaage an Ca-Bentonit	30 cm Kiessand 0/32 schwachbind. dränfähig	Gitterdränmatte	Gitterdränmatte			Ca-Bentonit 4.000 g/m ²	Gitterdränmatte	Gitterdränmatte	Gitterdränmatte
			Auflager Waschkies 2/8 in PEHD-Auffangwanne	modifizierte Bentonitmatte	Bentonitmatte			mit Kupferfolie	Na-Bentonitmatte mit 5.000 g/m ²	mit Kupferfolie	modifizierte Bentonitmatte
15 cm Sickerwasserfassung und Profilierung						15 cm Sickerwasserfassung und Profilierung					

Az átépítés utáni próbamezők (1;3-6 mezők)

Rekultivációs réteg

Ásványi anyagú szigetelő réteg

Gyengén kötött talaj

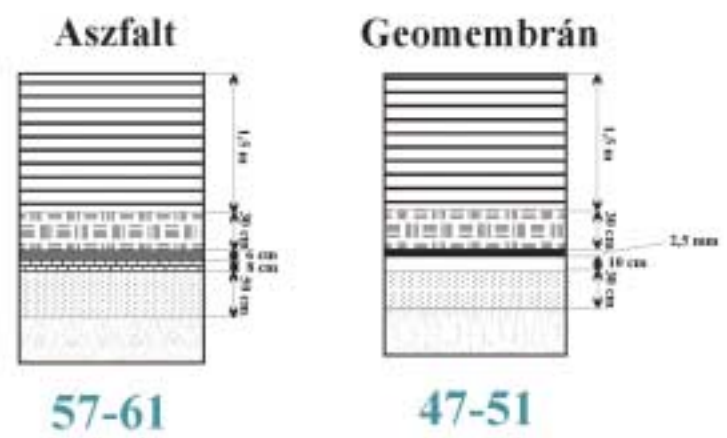
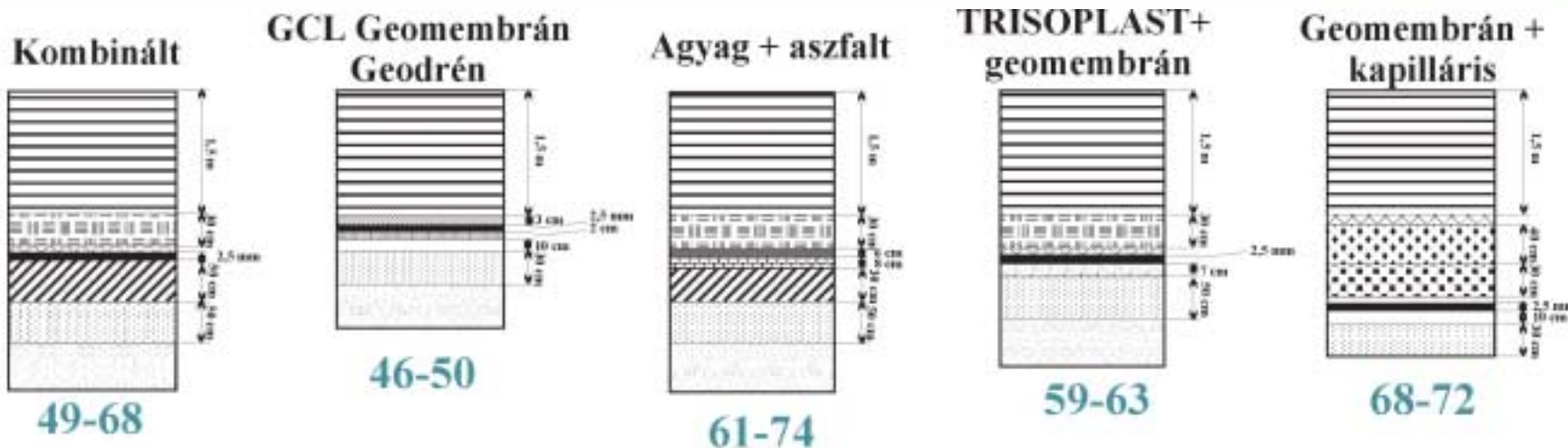
Szivárgó réteg

Bentonitzőnyeg

TASi szerinti szigetelő réteg

Az átszivárgó vizet gyűjtő réteg (kísérlet)

----- Geodrén

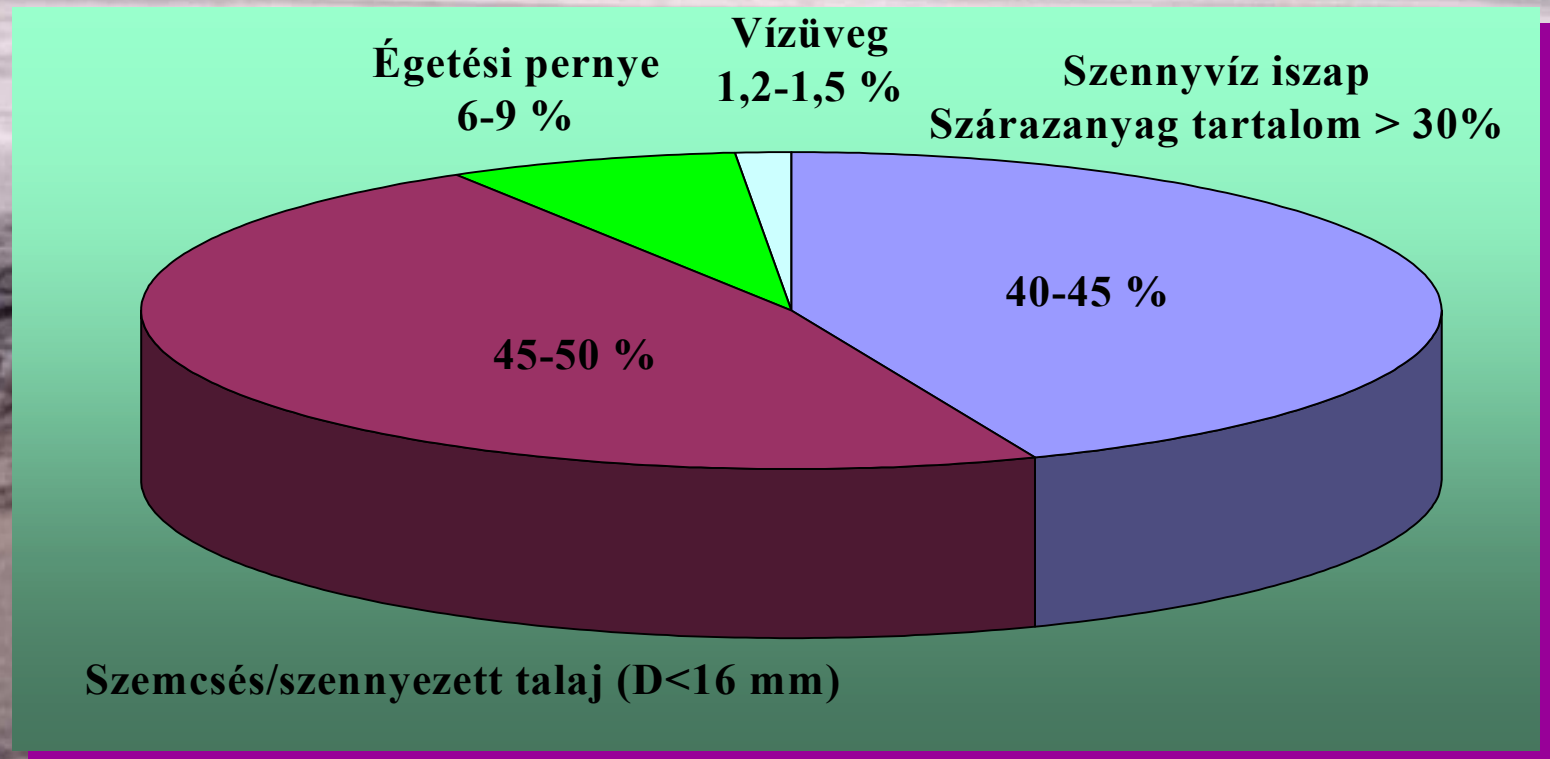
Jelmagyarázat

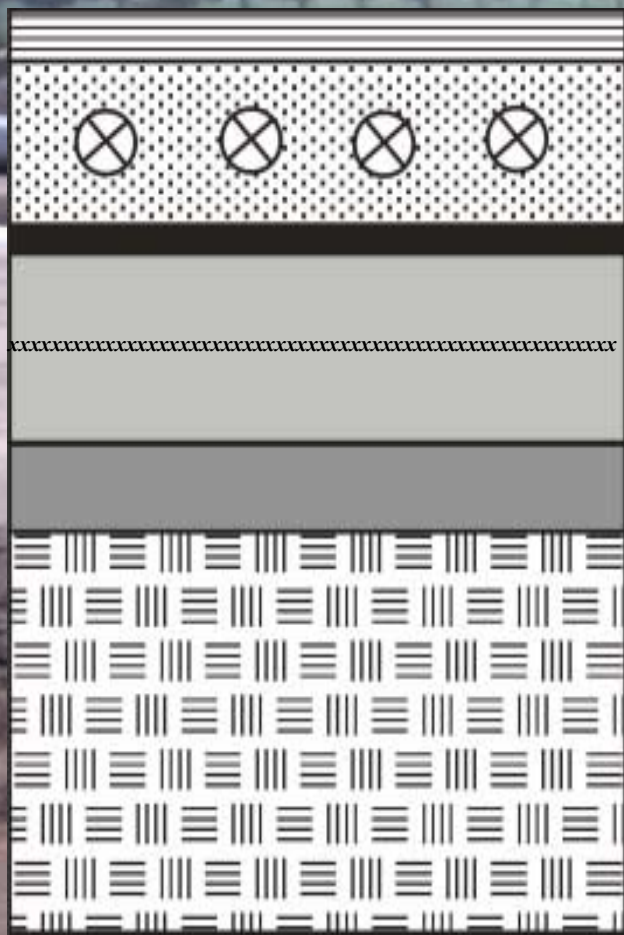
	Rekonstrukciós réteg		Ásványi anyagú szigetelés
	Szivárgó papír		Kiegészítő és pótlóanyag réteg
	Geotextília		Kétrétegű bentonit szőnyeg
	Geomembrán		Tükör
	Dreuzóanyag		Aszfalt tömítő réteg
	Kapilláris réteg		Aszfalt hordozó réteg
	Kapilláris blokk		TRISOPLAST szigetelőréteg
	Hulladék		Védőréteg

Az árak EUR/m²-ben értendők

A Németországban alkalmazott alternatív szigetelőrendszerek összehasonlítása (HAUBRICH., 2002.)

A HYDROSTAB® KEVERÉKEK ÁTLAGOS ÖSSZETÉTELE

Rekultivációs réteg

drénréteg

geomembrán

2x25-30 cm Hydrostab+geotextília erősítés

kiegyenlítő réteg

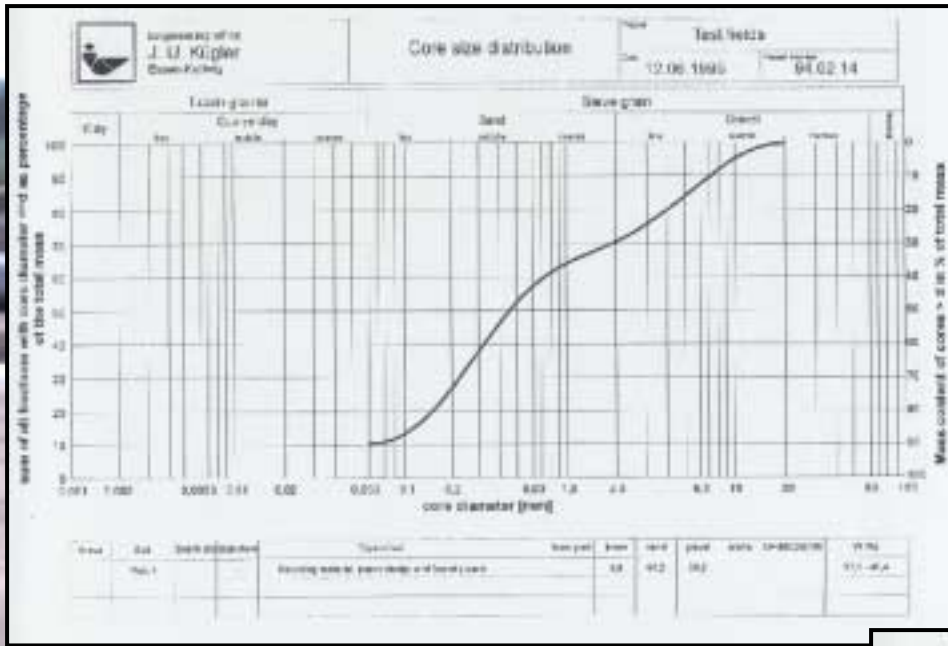
HULLADÉK

A HYDROSTAB RÉTEGREND

Vizsgálandó kérdések

- Vízzáróság
- Szennyezőanyag visszatartó képesség
- Zsugorodási jellemzők
- Deformációs tulajdonságok
- Nyírószilárdsági jellemzők
- Időállóság, stabilitás

2. táblázat

<i>A szivárgási tényező különböző időpontokban mért értékei</i>					<i>(k;m/s)</i>
<i>(Twente lerakó, Hollandia)</i>					
	építési fázis 1994. július	1994. november	1995. március	1996. április	1997. március
I. próbamező	$6-9 \times 10^{-11}$		$4-5 \times 10^{-11}$	$< 1 \times 10^{-11}$	$5,1 \times 10^{-11}$
II. próbamező	5×10^{-10} $8,5 \times 10^{-11}$		$3-4 \times 10^{-11}$	$1-2 \times 10^{-11}$	$1,3 \times 10^{-11}$
III. próbamező	1×10^{-9} 7×10^{-10}	$6-8 \times 10^{-11}$		$5-7 \times 10^{-11}$	
IV. próbamező	$5-7 \times 10^{-11}$	$4-6 \times 10^{-11}$		5×10^{-11}	$2,8 \times 10^{-11}$

Tipikus keverékek jellemző szivárgási tényező értékei

Különböző keverékek triaxiális cellában ($i=30$) mért szivárgási tényező értékei

Száraz anyag [%]	Iszap víztartalom [%]	Égetési pernye [%]	Filter por [%]	A keverék víztartalma [%]	Szilikát [%]	Gélképző adalék	Szivárgási tényező [m/s]
6	-400	94	-	20-25	-	-	$3,9 \cdot 10E-9$
6	-400	94	-	20-25	1	-	$2,7 \cdot 10E-10$
20	-200	80	-	40-45	-	-	$2,5 \cdot 10E-9$
20	-200	80	-	40-45	1,5	-	$1,7 \cdot 10E-10$
20	-200	80	-	40-45	1,5	+	$6,4 \cdot 10E-11$
20	-200	80	-	40-45	1,5	+	$4,4 \cdot 10E-11$
40	-110	60	-	50-60	-	-	$1,3 \cdot 10E-9$
40	-110	60	-	50-60	2	-	$1,7 \cdot 10E-10$
40	-110	50	10	50-60	2	-	$2,6 \cdot 10E-10$
40	-110	50	10	50-60	2	+	$9,7 \cdot 10E-11$
40	-110	50	10	50-60	2	+	$6,0 \cdot 10E-11$

Kompatibilitás-időállóság

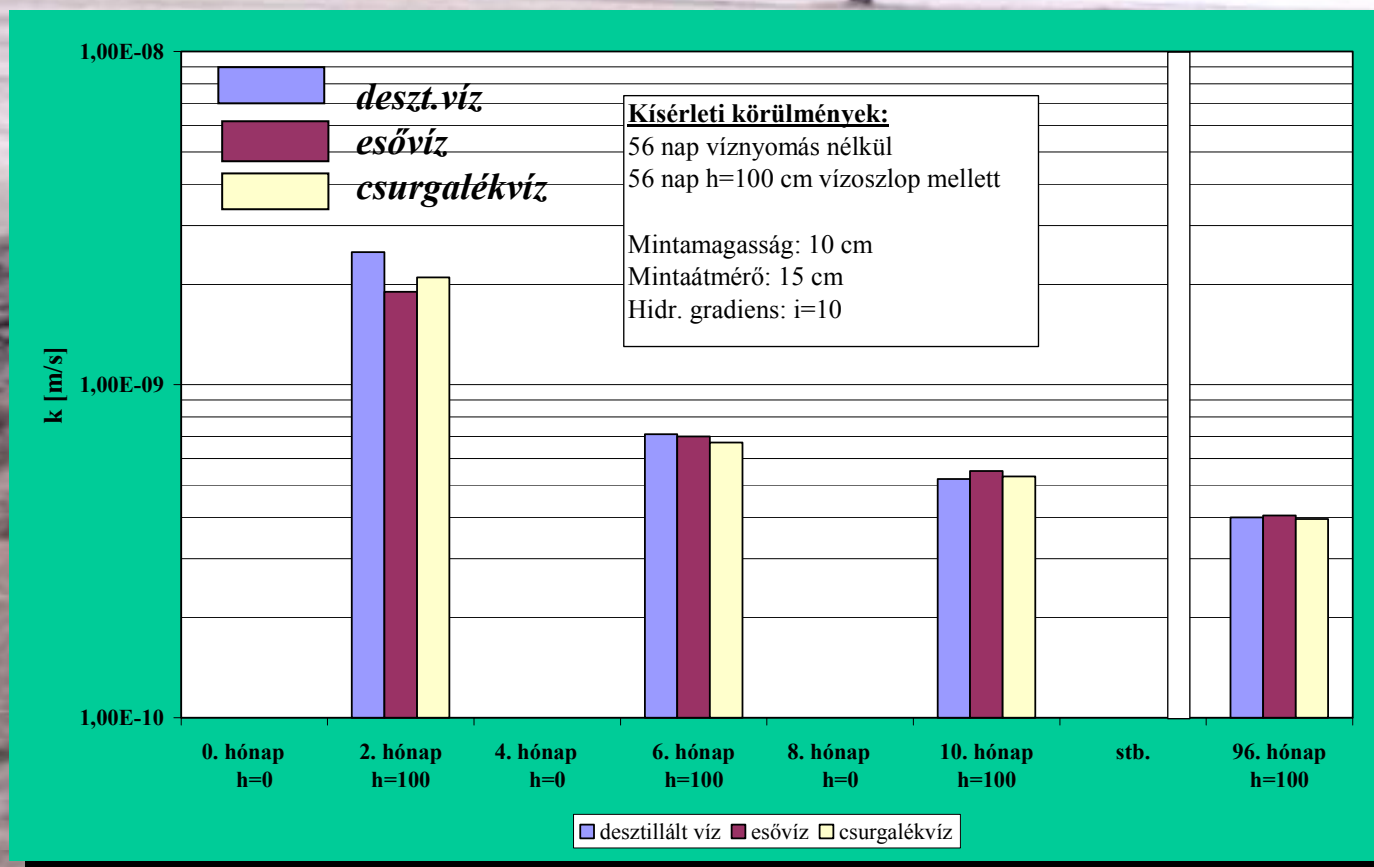
A szivárgási tényező időbeni változása a pH függvényében

(TERRACHEM, ESSEN)

(k; $\times 10^{-9}$ m/s)

<i>kísérleti folyadék</i>	<i>Idő (hét)</i>											
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
<i>víz</i>	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,08	0,07	0,07	0,05	0,05	0,05
<i>pH=4</i>	0,4	0,3	0,2	0,2	,09	0,1	0,08	0,07	0,08	0,05	0,05	0,05
<i>pH=7</i>	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,09	0,07	0,07	0,06	0,06	0,05
<i>pH=9</i>	0,5	0,2	0,2	0,02	0,08	0,1	0,07	0,07	0,07	0,05	0,05	0,05

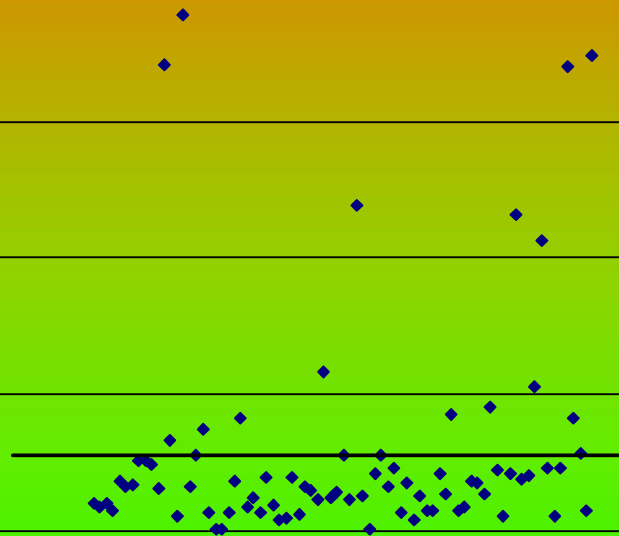
SZIVÁRGÁSI TÉNYEZŐ-KOMPATIBILITÁS

Permeability according to the falling head test on unstirred samples

*Landfill Vlagheide Netherlands
2001*

Limit permeability 1,93 E-9 m/s

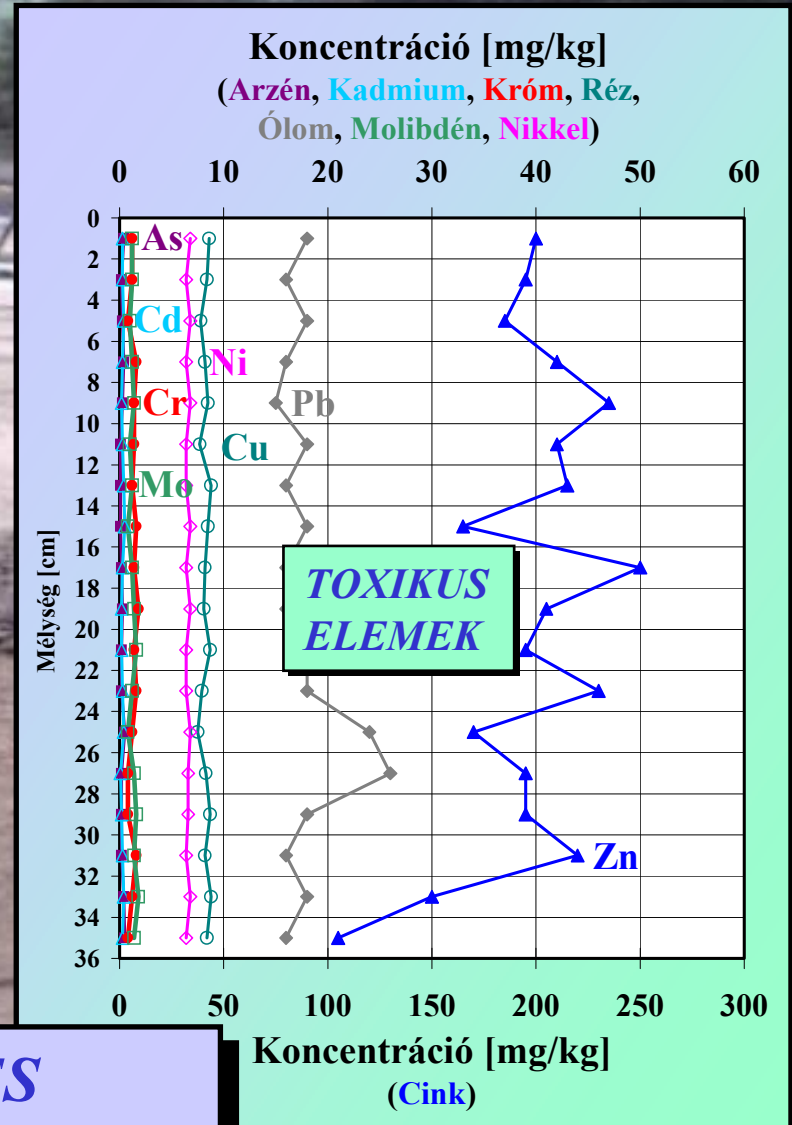
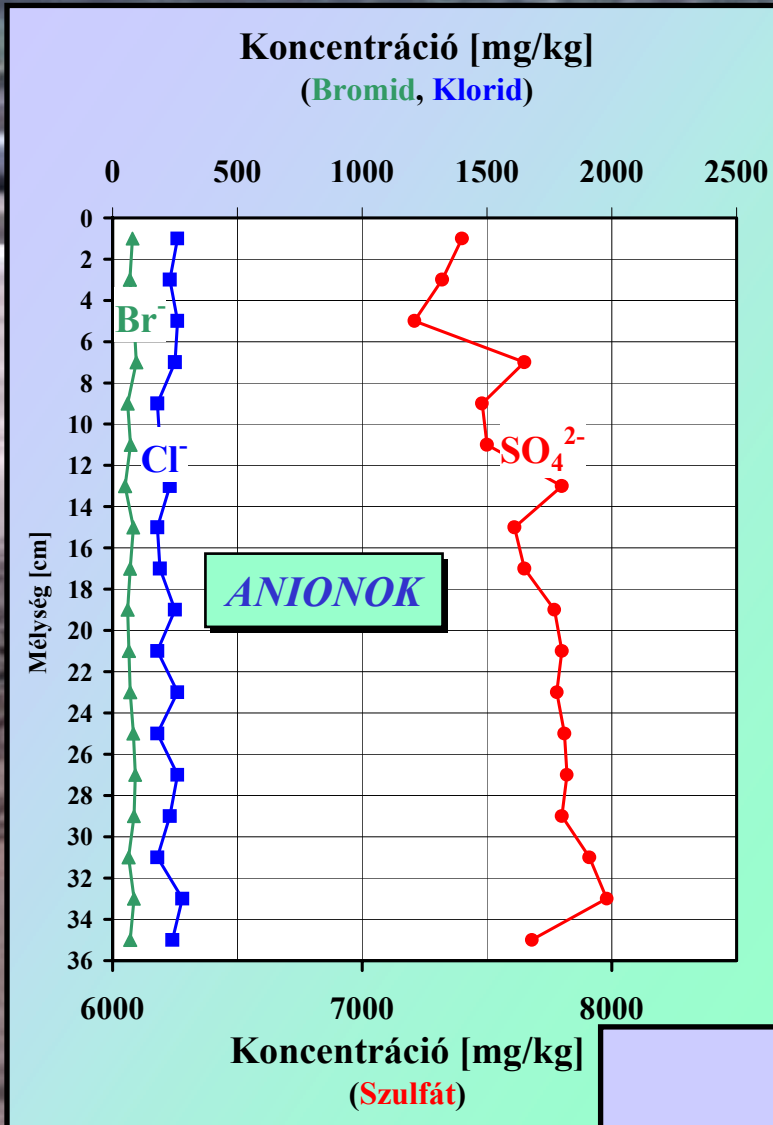
Average 2,54 E-10 m/s

Landfill Vlagheide, Netherlands, 2001.

A keverékeknél különböző elemekre mért diffúziós együttható értékek

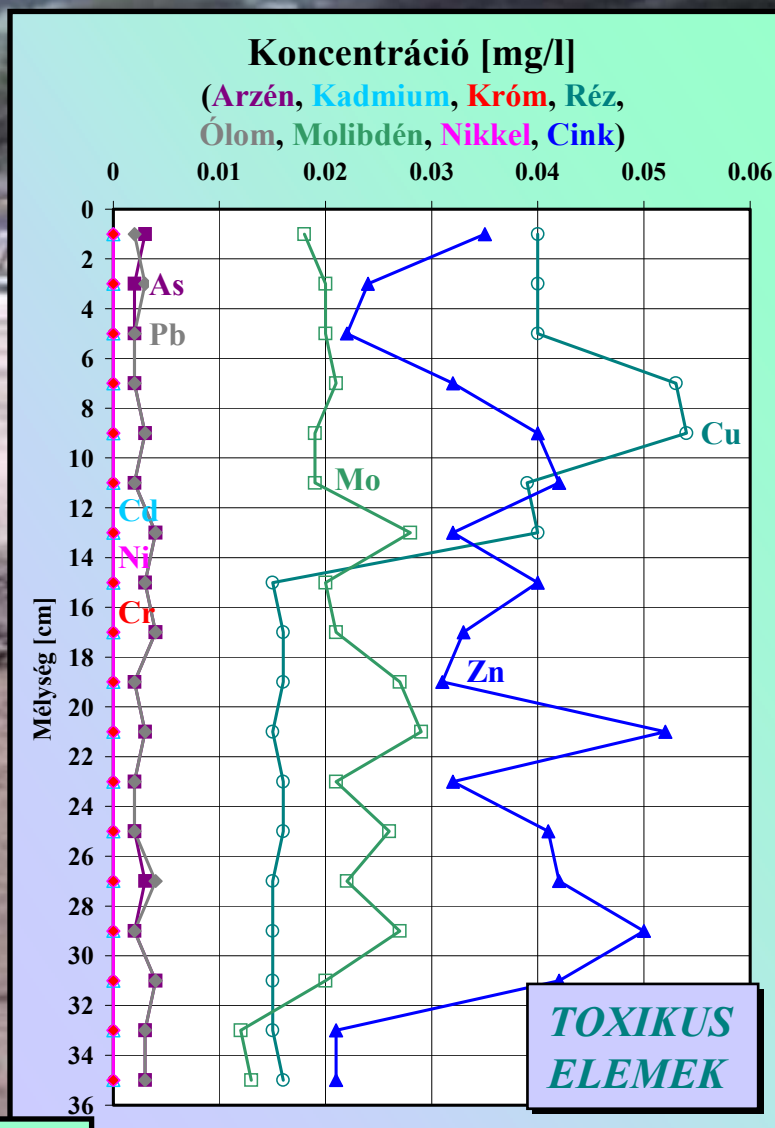
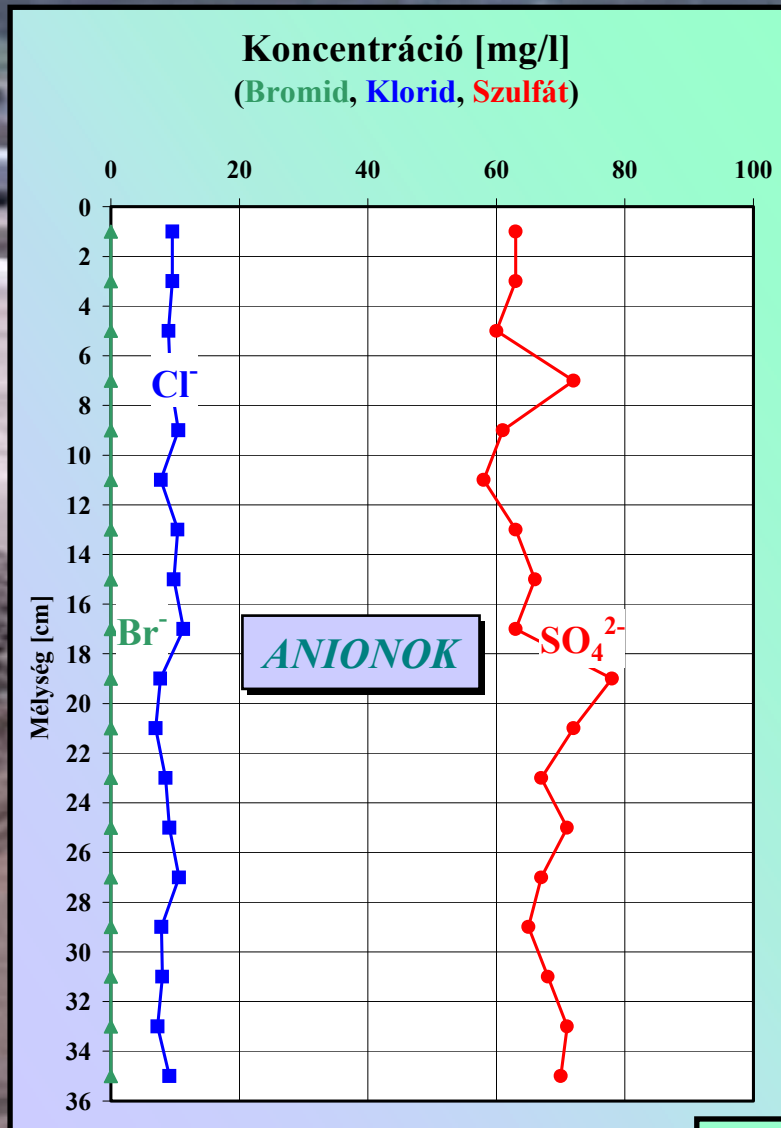
<i>Elem</i>	<i>Diffúziós együttható $D_e[m^2/s]$</i>	<i>Elem</i>	<i>Diffúziós együttható $D_e[m^2/s]$</i>
As	$5 * 10^{-11}$	Sb	$5 * 10^{-11}$
Ba	$1 * 10^{-12}$	Se	$1 * 10^{-10}$
Cd	$5 * 10^{-11}$	Sn	$1 * 10^{-12}$
Co	$5 * 10^{-11}$	V	$1 * 10^{-11}$
Cr	$5 * 10^{-11}$	Zn	$1 * 10^{-12}$
Cu	$5 * 10^{-11}$	Br	$2 * 10^{-10}$
Hg	$1 * 10^{-12}$	Cl	$1 * 10^{-10}$
Mo	$1 * 10^{-10}$	F	$1 * 10^{-10}$
Ni	$1 * 10^{-10}$	SO₄	$5 * 10^{-11}$
Pb	$1 * 10^{-12}$		

Szennyezőanyag-visszatartó képesség (I. mező)

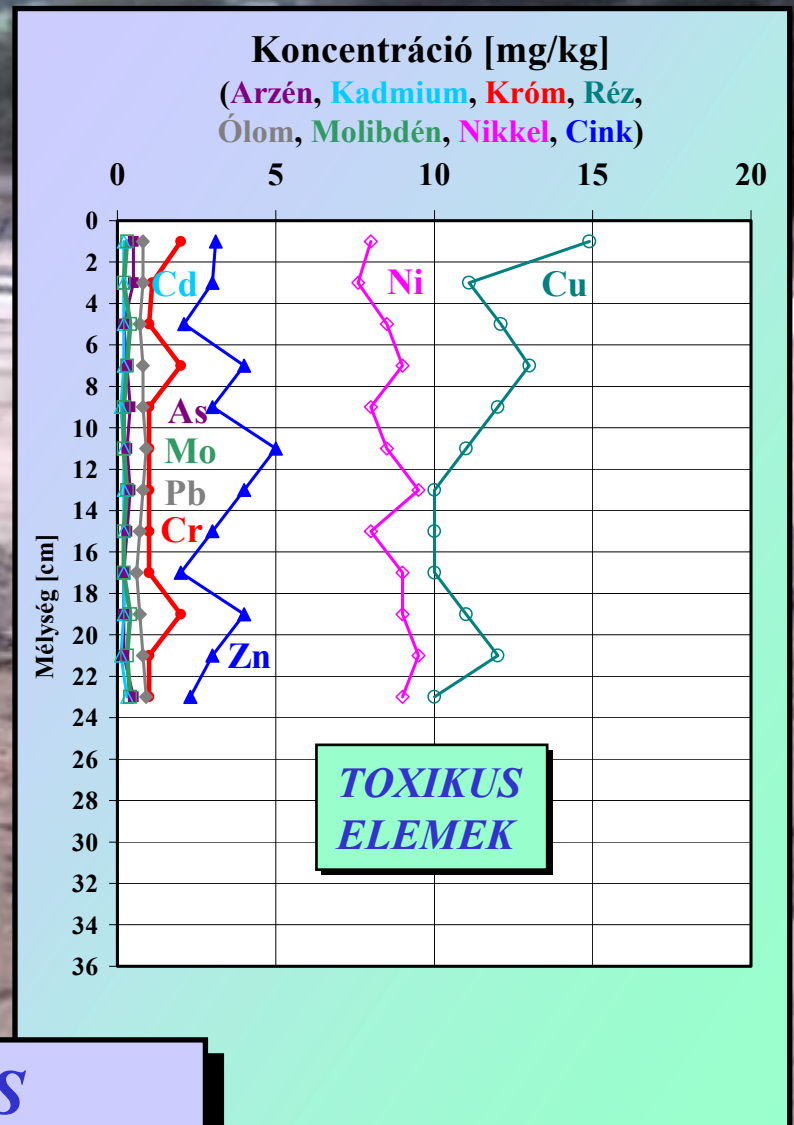
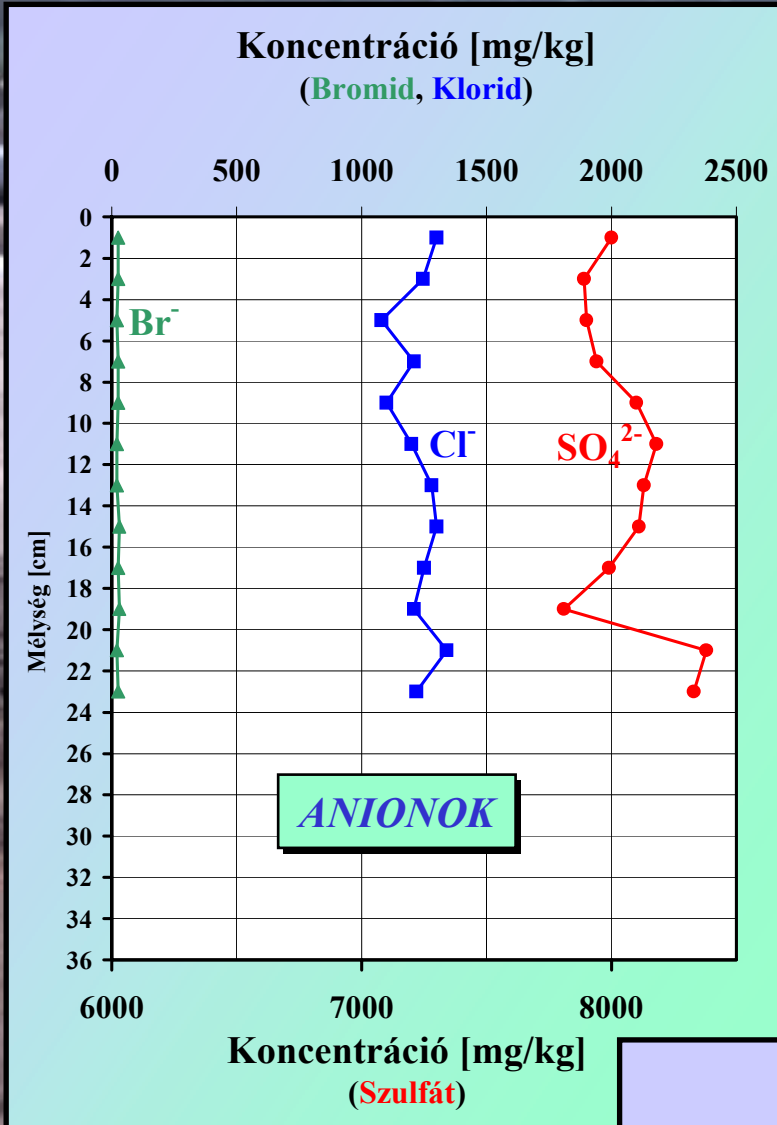
**ÖSSZES
ELEMARTALOM**

Szennyezőanyag-visszatartó képesség (I. mező)

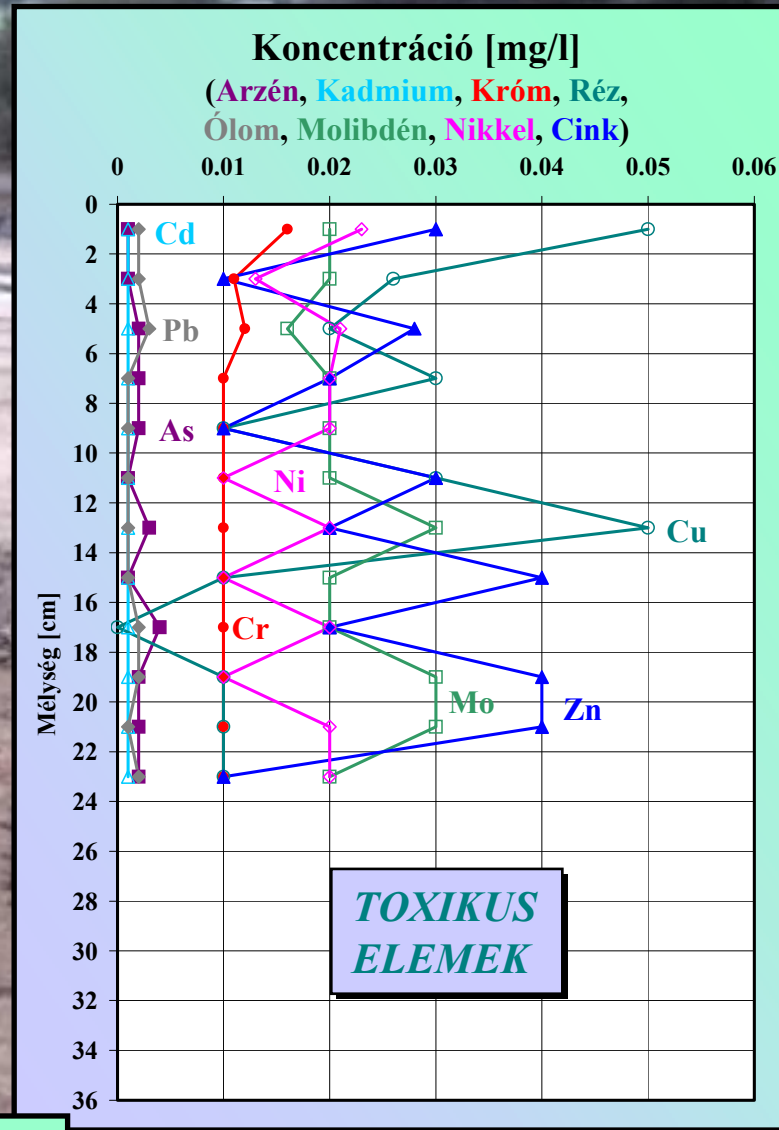
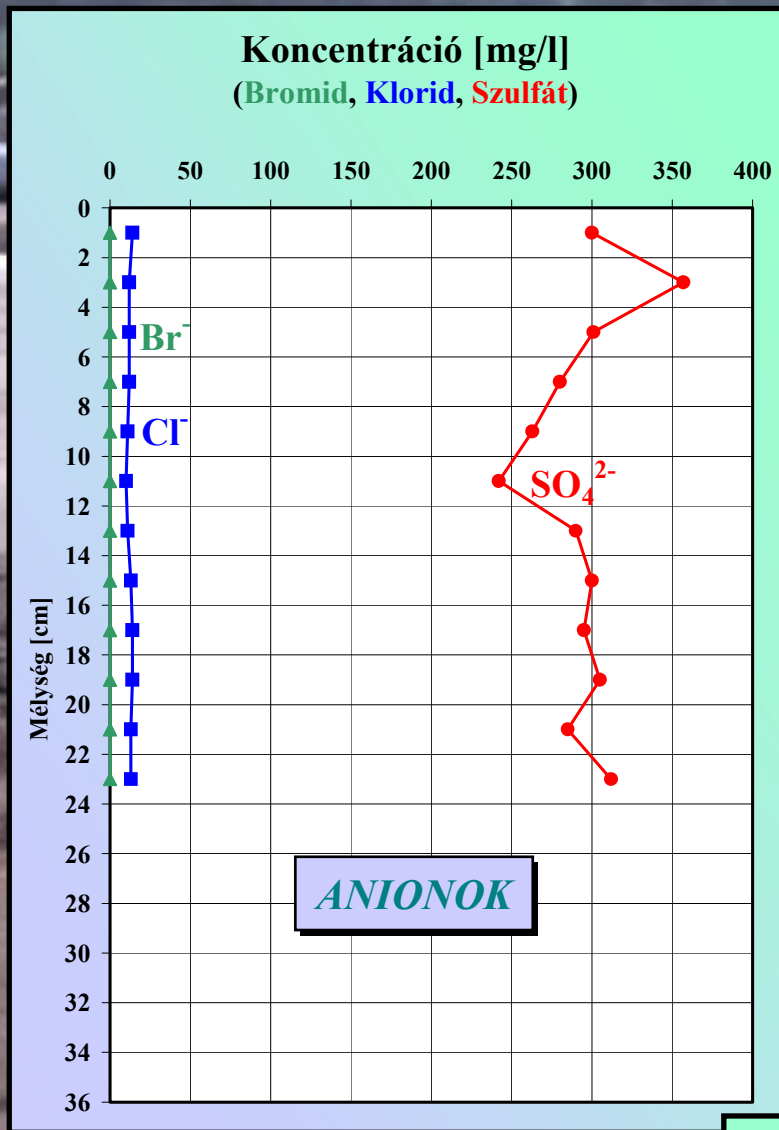
ELUÁTUM

Szennyezőanyag-visszatartó képesség (II. mező)

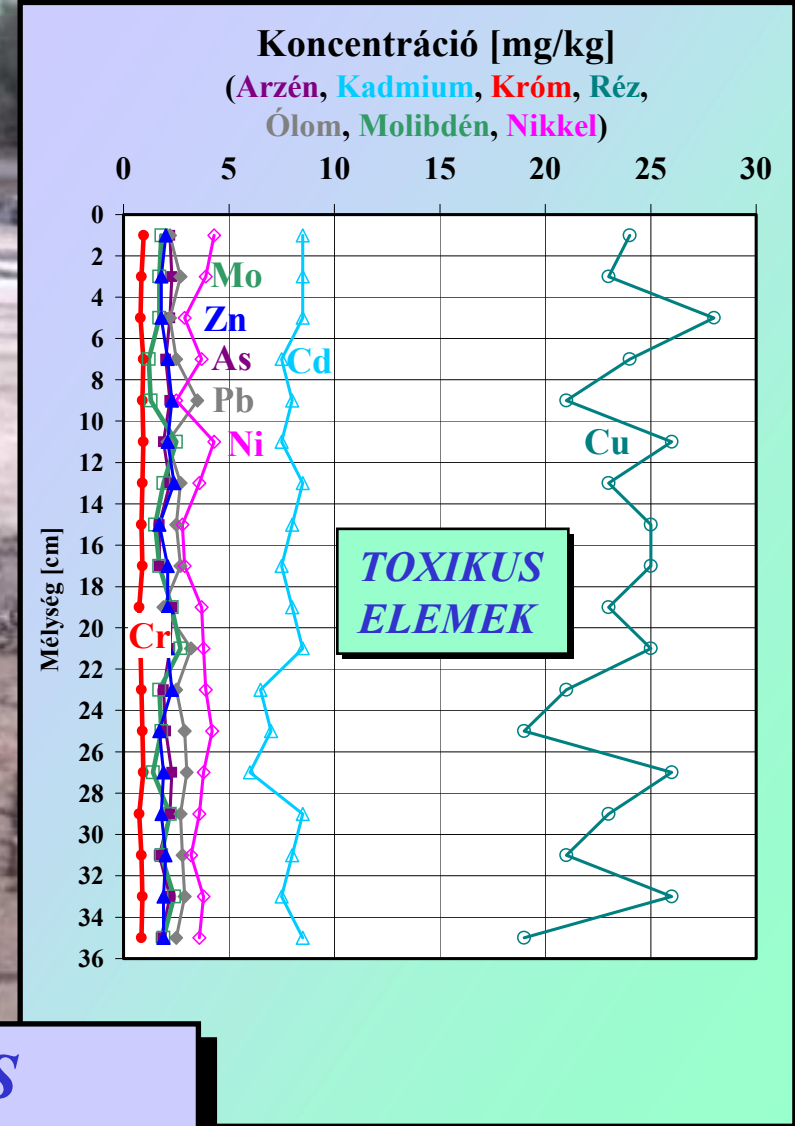
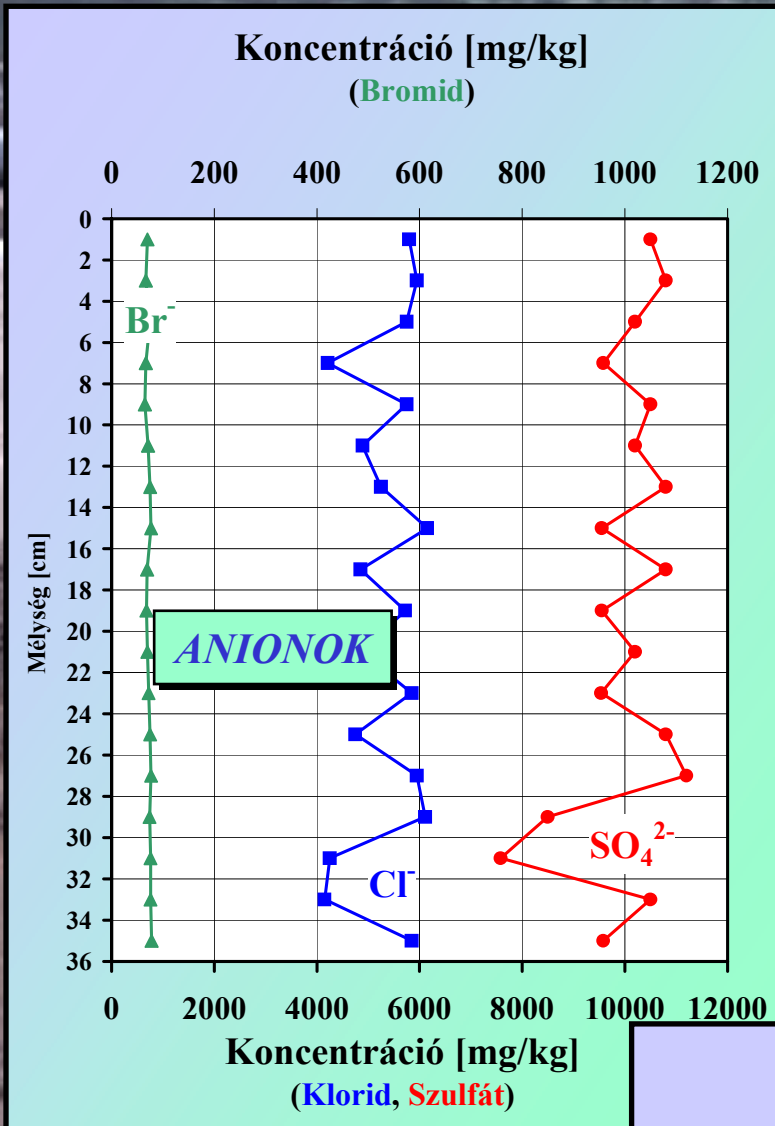
ÖSSZES ELEMARTALOM

Szennyezőanyag-visszatartó képesség (II. mező)

ELUÁTUM

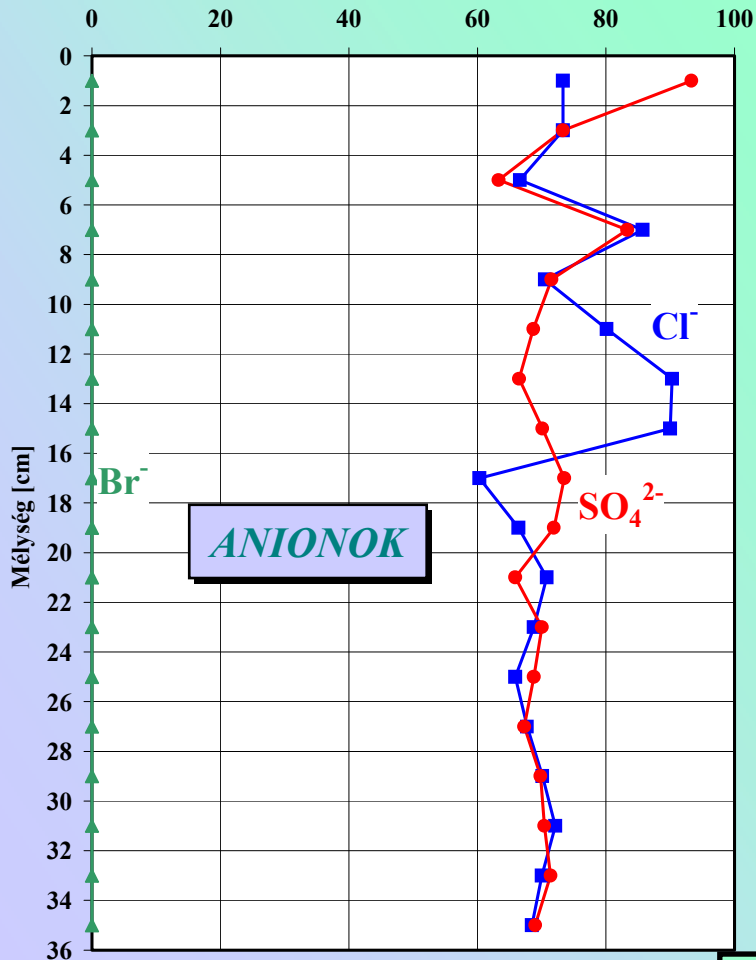
Szennyezőanyag-visszatartó képesség (IV. mező)

**ÖSSZES
ELEMARTALOM**

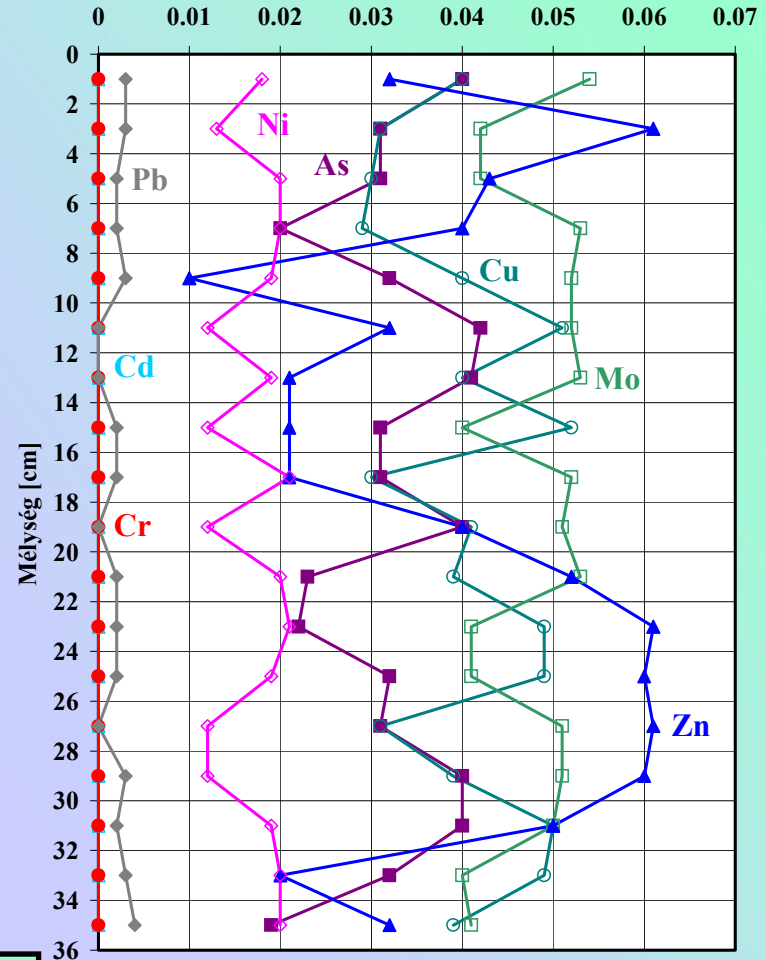
Szennyezőanyag-visszatartó képesség (IV. mező)

Koncentráció [mg/l]
(Bromid, Klorid, Szulfát)

ANIONOK

Koncentráció [mg/l]
(Arzén, Kadmium, Króm, Réz, Ólom, Molibdén, Nikkel, Cink)

ELUÁTUM

*A szigetelőrétégben 4 év elteltével mért ion-koncentrációk
(Twente lerakó, Hollandia)*

	As [mg/kg]	Cd [mg/kg]	Cr [mg/kg]	Cu [mg/kg]	Pb [mg/kg]	Ni [mg/kg]	Cl [mg/kg]	SO ₄ [mg/kg]
IV. próbamező								
TAUW Milieu 1995. június	1,9	7,5	0,8	24	2,7	3,6	5400	11000
TERRACHEM 1999. március	2,31	7,8	0,87	23,4	2,6	3,6	5338	10021
II. próbamező								
TAUW Milieu 1995. június	0,35	0,24	2,2	13	0,6	9,5	1300	5500
TERRACHEM 1999. március	0,33	0,18	1,26	11,4	0,78	8,6	1228	8063

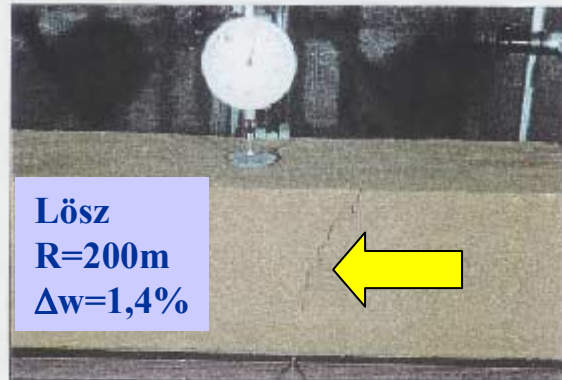
A TÉRFOGATVÁLTOZÁS OKOZTA REPEDÉSEK

Shrinkage induced cracking
Loess and clay

without reinforcing fabric

Loess

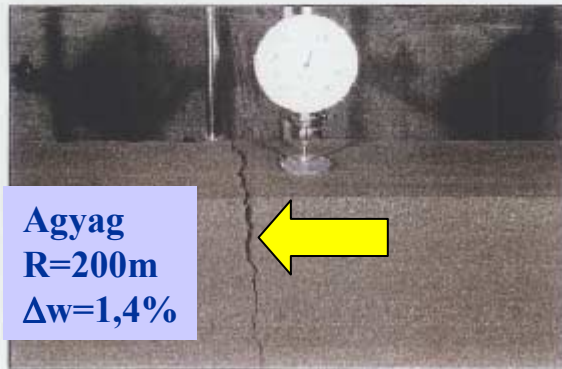
Radius	=	200 m	ΔW	=	1,4 %
W_c	=	27,6 %	W_p	=	22,0 %
W_L	=	26,2 %	W_n	=	22,0 - 24,0 %

Löss
R=200m
 $\Delta w=1,4\%$

Clay

Radius	=	200 m	ΔW	=	1,4 %
W_c	=	27,8 %	W_p	=	22,0 %
W_L	=	26,2 %	W_n	=	22,0 - 24,0 %

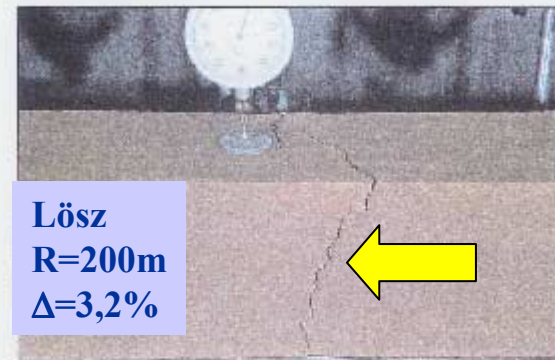
Agyag
R=200m
 $\Delta w=1,4\%$

Shrinkage Induced cracking
Loess and clay

without reinforcing fabric

Loess

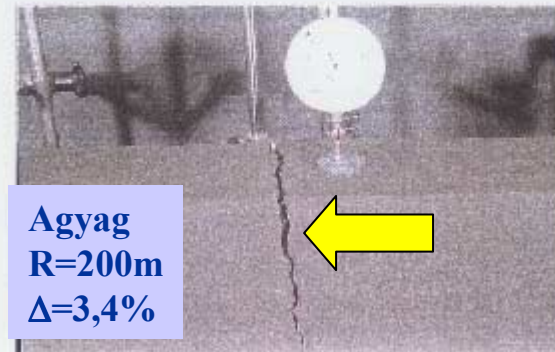
Radius	=	200 m	ΔW	=	3,2 %
W_c	=	18,5 %	W_p	=	15,5 %
W_L	=	15,3 %	W_n	=	18,0 - 20,0 %

Löss
R=200m
 $\Delta=3,2\%$

Clay

Radius	=	200 m	ΔW	=	3,4 %
W_c	=	27,6 %	W_p	=	22,0 %
W_L	=	24,1 %	W_n	=	22,0 - 24,0 %

Agyag
R=200m
 $\Delta=3,4\%$

Talajerősítés nincs!!!

A TÉRFOGATVÁLTOZÁS OKOZTA REPEDÉSEK

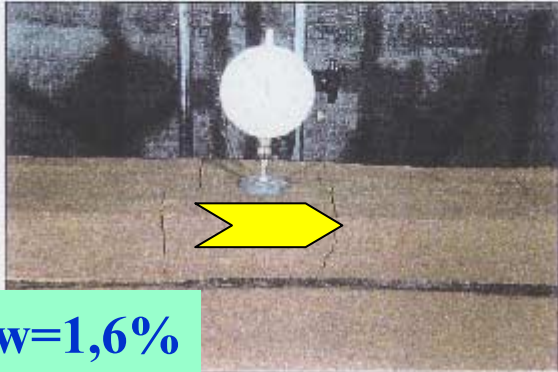
Shrinking induced cracking
Loess and clay

with reinforcing fabric

Loess

Radius = 200 m
 $W_L = 19,2\%$
 $W_V = 17,6\%$

$W_{Lr} = 15,5\%$
 $W_{Vr} = 18,0 - 20,0\%$

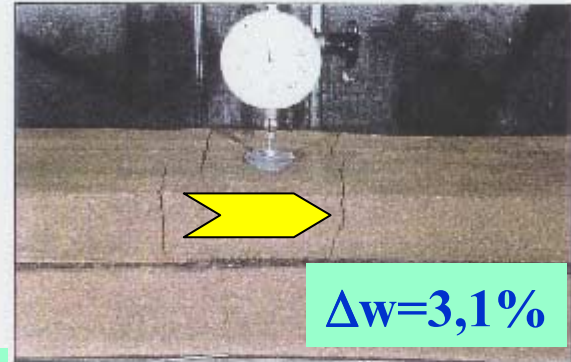
Shrinking induced cracking
Loess and clay

with reinforcing fabric

Loess

Radius = 200 m
 $W_L = 19,2\%$
 $W_V = 16,1\%$

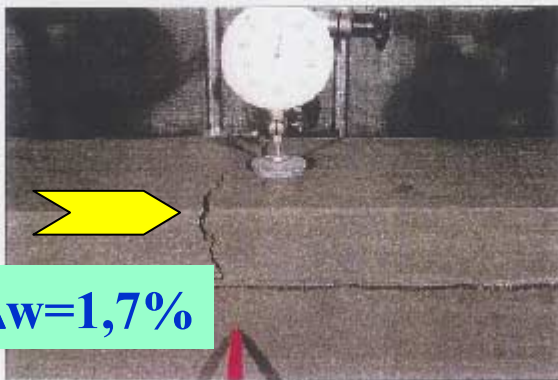
$W_{Lr} = 15,5\%$
 $W_{Vr} = 18,0 - 20,0\%$

Clay

Radius = 200 m
 $W_L = 26,4\%$
 $W_V = 24,7\%$

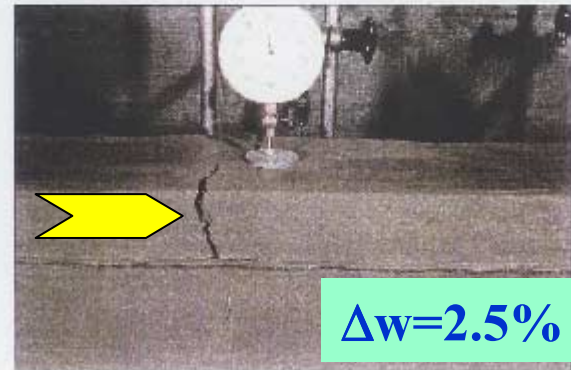
$W_{Lr} = 22,0\%$
 $W_{Vr} = 22,0 - 24,0\%$

Clay

Radius = 200 m
 $W_L = 26,4\%$
 $W_V = 23,9\%$

$W_{Lr} = 22,0\%$
 $W_{Vr} = 22,0 - 24,0\%$

Löss

R=200m

agyag

Talajerősítés van!!!

ZSUGORODÁS OKOZTA DEFORMÁCIÓK

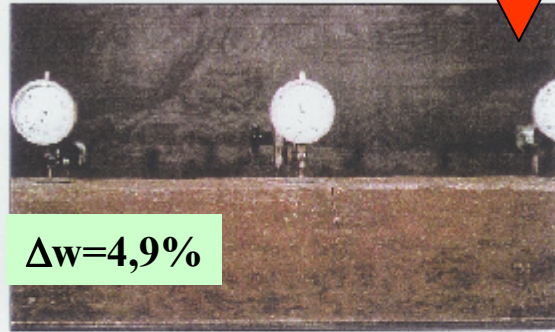
Shrinkage induced cracking
sludge, foundry sand and recycling material

without reinforcing fabric

Radius
 W_E
 W_y

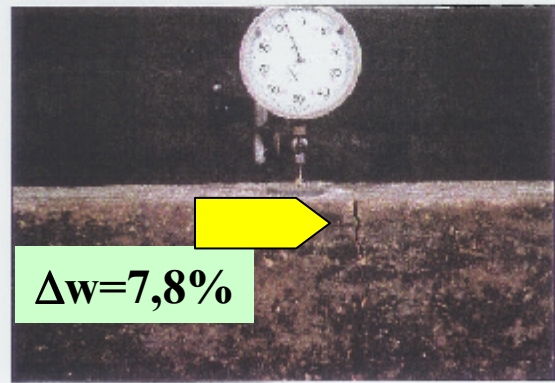
Erősítés nélkül

Radius = 200 m
 W_E = 43,0 %
 W_y = 36,2 %
 Δw = 4,9 %

$\Delta w=4,9\%$

Radius = 200 m
 W_E = 43,0 %
 W_y = 36,2 %
 Δw = 7,8 %

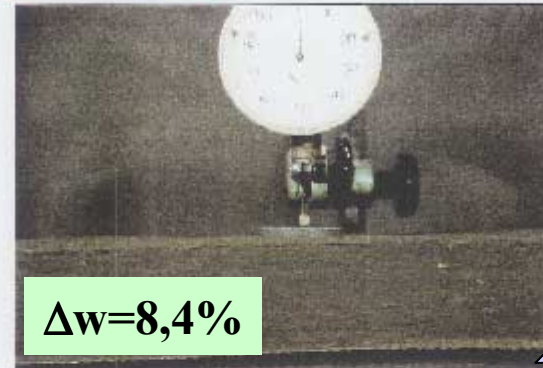

$\Delta w=7,8\%$

Shrinkage induced cracking
sludge, fly ash and recycling material

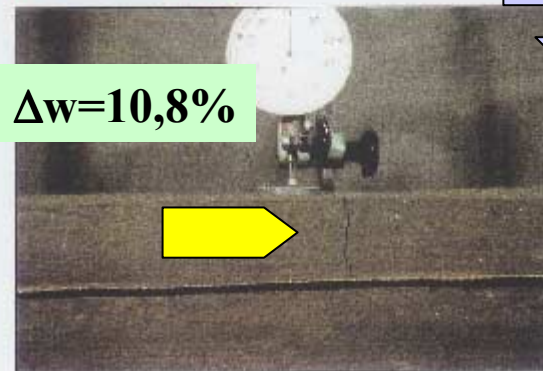
with reinforcing fabric

Radius = 200 m
 W_E = 60,7 %
 W_y = 52,3 %
 Δw = 8,4 %

$\Delta w=8,4\%$

Radius = 200 m
 W_E = 60,7 %
 W_y = 49,9 %
 Δw = 10,8 %

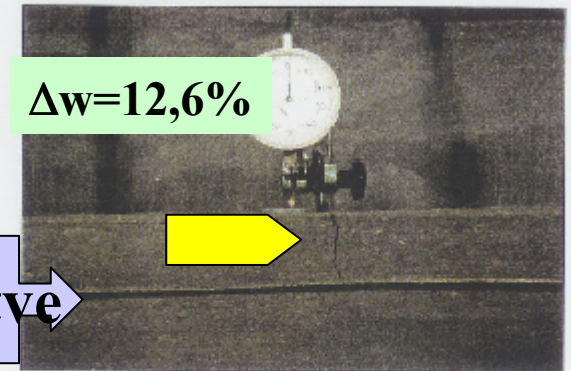

$\Delta w=10,8\%$

Shrinkage induced cracking
sludge, fly ash and recycling material

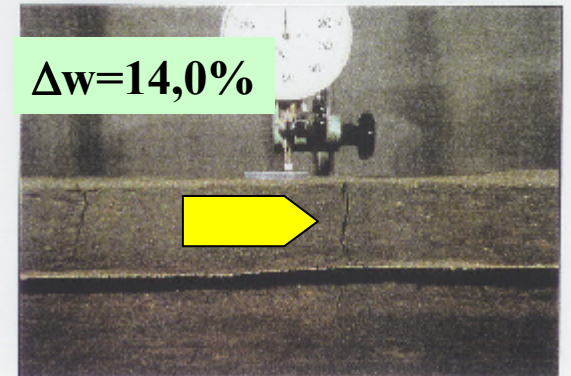
with reinforcing fabric

Radius = 200 m
 W_E = 60,7 %
 W_y = 48,1 %
 Δw = 12,6 %

$\Delta w=12,6\%$

Radius = 200 m
 W_E = 60,7 %
 W_y = 46,7 %
 Δw = 14,0 %

$\Delta w=14,0\%$

erősítve

R=200m

Sz.iszap+homok+rec.anyag

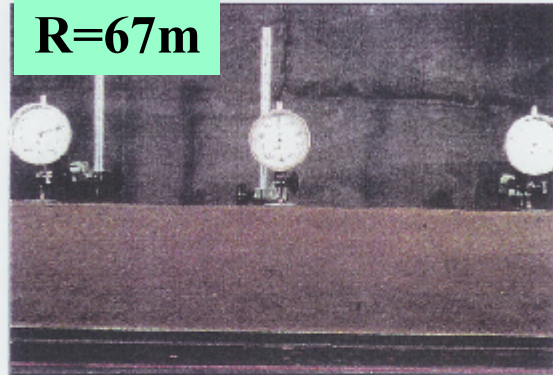
DEFORMÁCIÓ-TÜRŐKÉPESSÉG

Deformation induced cracking
sludge with recycling material

without reinforcing

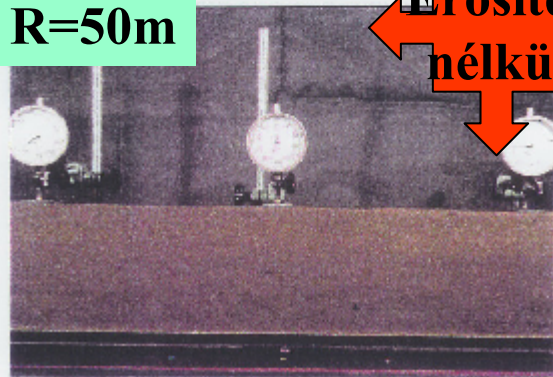
Height = 30 m
 $W_E = 36,8 \%$
 $W_U = 36,8 \%$

R=67m

Height = 30 m
 $W_E = 36,8 \%$
 $W_U = 36,8 \%$

R=50m

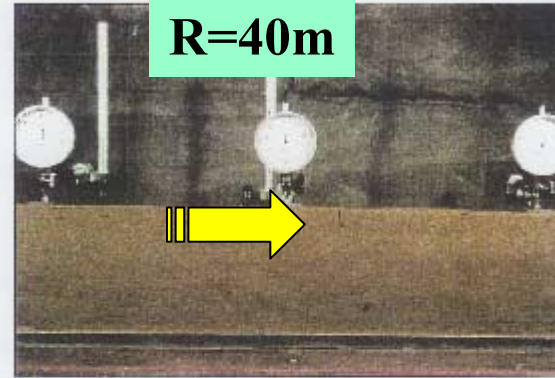

Deformation induced cracking
sludge with recycling materia

without reinforcing

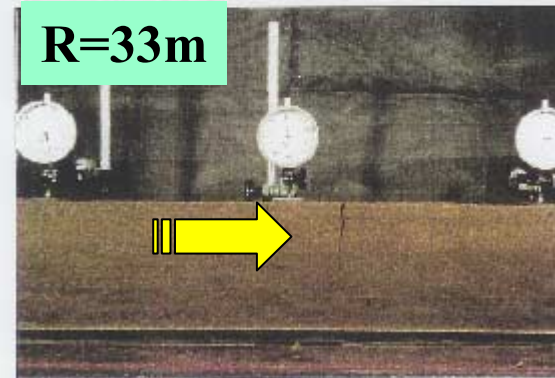
Height = 30 m
 $W_E = 36,8 \%$
 $W_U = 36,8 \%$

R=40m

Height = 30 m
 $W_E = 36,8 \%$
 $W_U = 36,8 \%$

R=33m

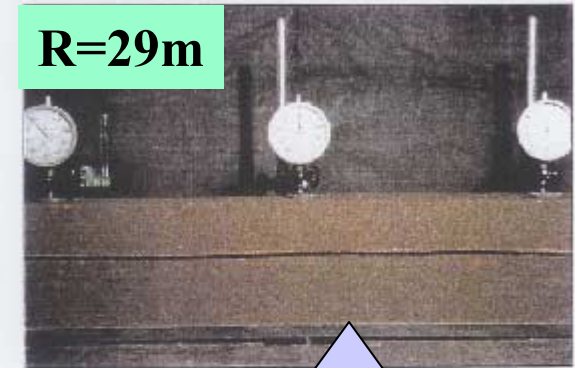

Deformation induced cracking
sludge and recycling material

with reinforcing

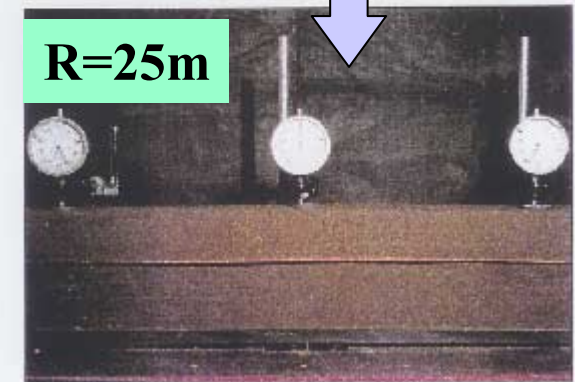
Height = 30 m
 $W_E = 37,0 \%$
 $W_U = 37,0 \%$

R=29m

Height = 30 m
 $W_E = 37,0 \%$
 $W_U = 37,0 \%$

R=25m

Erősítés
nélkül

erősítve

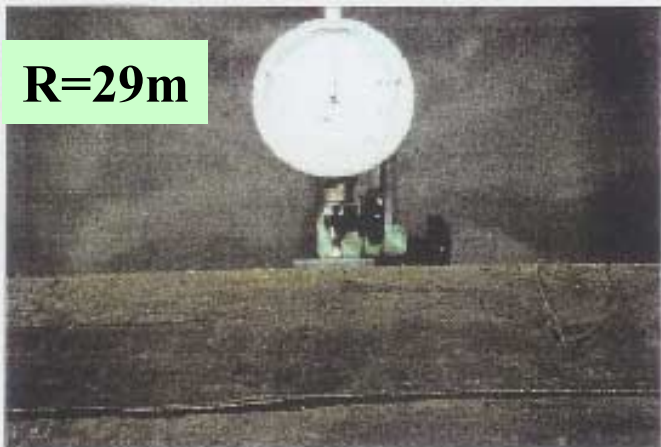
Sz.iszap+rec.anyag

Deformation induced cracking
sludge, fly ash and recycling material

with reinforcing fabric

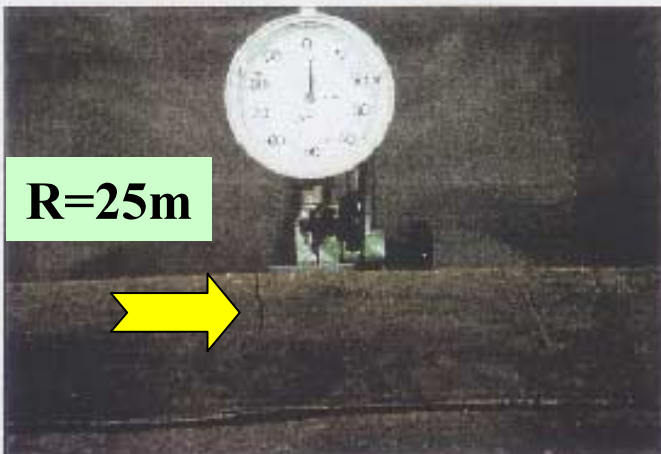
Control
W_L = 61,2 %
W_V = 61,2 %

R=29m

Reinforced
W_E = 61,2 %
W_V = 61,2 %

R=25m

DEFORMÁCIÓ TŰRŐKÉPESSÉG (folyt)

Sz.iszap+pernye+rec.anyag

erősítve

MEGÁLLAPÍTÁSOK

- *kedvező vízzáróság*
- *jó szennyezőanyag-visszatartó képesség*
- *deformációk elviselése*
- *zsugorodásra nem hajlamos*
- *jó beépíthetőség*

VIZSGÁLANDÓK

- *szennyezőanyag kijutás, kioldódás*
- *időjárás hatásai*
- *takarási vastagság, rétegrend*
- *a beépíthetőség feltételei*
- *„öngyógyuló” képesség*

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

***További információk
20-3311-432
www.geoszabo.hu***